

Förvaltningsutskottet

Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet (SRR 6/2021 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande och till revisionsutskottet, kulturutskottet, social- och hälsovårdsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- revisionsutskottet ReUU 2/2021 rd
- kulturutskottet KuUU 26/2021 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 19/2021 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 15/2021 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Sari Haavisto, arbets- och näringsministeriet
- migrationsdirektör Sonja Hämäläinen, arbets- och näringsministeriet
- migrationsdirektör Sanna Sutter, inrikesministeriet
- undervisningsråd Annika Bussman, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Kaisu-Maria Piironen, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Henna Leppämäki, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Susanna Rahkonen, social- och hälsovårdsministeriet
- ställföreträdande beskickningschef Katja Luopajarvi, Finlands ambassad i Danmark (Köpenhamn)
- kriminalkommissarie Simo Kauppinen, polisinrättningen i Östra Nyland
- överinspektör Kaisa Rontu, Migrationsverket
- specialsakkunnig Anne Kolehmainen, Utbildningsstyrelsen
- expert, samordnare Anu Bovelan, Sydöstra Finlands arbets- och näringsbyrå
- invandringschef Jaana Suokonautio, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
- specialsakkunnig Anu Wikman-Immonen, Finlands Kommunförbund
- servicechef Tarja Hassinen, Helsingfors stad
- flerspråkig handledare Mukhtar Abib, Helsingfors stad
- samordnare för multikulturellt arbete Sirpa Timonen-Nissi, Pudasjärvi stad

Betänkande FvUB 10/2022 rd

- servicedirektör Mika Helva, Åbo stad
- utbildningschef Tanja Tammimies, Koulutuskuntayhtymä OSAO
- direktör, invandrarservice Kristel Kivisik, Spring House Oy
- forskare Farid Ramadan, Stiftelsen för Rehabilitering
- direktör för kriscentralen Monika Natalie Gerbert, Monika-Naiset liitto ry
- utvecklingschef för invandrarprogrammet Johanna Matikainen, Finlands Röda Kors
- ordförande Björn Wallén, Fritt Bildningsarbete rf
- expertkonsult i integration Aziza Hossaini
- konsult Rajkumar Sabanadesan
- biträdande professor Matti Sarvimäki
- specialforskare, docent Pasi Saukkonen
- vicehäradshövding Jorma Vuorio.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Statens revisionsverk
- Delegationen för etniska relationer, justitieministeriet
- finansministeriet
- Polisstyrelsen
- Svenska Finlands folkting
- Metropolia Ammattikorkeakoulu
- Birkalands arbets- och näringsbyrå
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten
- Norra Österbottens arbets- och näringsbyrå
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Joensuu stad
- Vasa stad
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Centralhandelskammaren
- Pakolaisnuorten tuki ry
- STTK rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Företagarna i Finland rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund, målsättningar och de viktigaste förslagen

Riksdagen godkände i januari 2019 ett ställningstagande (RSk 35/2018 rd) utifrån revisionsutskottets betänkande om hur integrationen fungerar (ReUB 6/2018 rd). Där förutsatt riksdagen att regeringen upprättar ett övergripande åtgärdsprogram om behovet av att se över integreringsåtgärderna och de reformer som ska genomföras och att den lämnar åtgärdsprogrammet till riksdagen i form av en redogörelse. Ställningstagandet består av sammanlagt elva punkter, och utöver redogörelsen förutsätter riksdagen bland annat att integreringen snabbas upp betydligt och att de integrationsfrämjande åtgärderna görs mer förpliktande och får bättre genomslag.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Den 17 juni 2021 lämnade statsrådet riksdagen den aktuella redogörelsen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet. Avsikten är att skapa riktlinjer för hur integrationen ska utvecklas för att säkerställa invandrabefolkningens delaktighet i samhället och för att genom att utnyttja invandrarnas kompetens kunna möta förändringar i samhället, såsom den minskande befolkningen i arbetsför ålder. Syftet med de åtgärder som föreslås i redogörelsen är att svara mot de viktigaste omvärldsförändringarna och identifierade utvecklingsmål. Redogörelsen är ett svar på riksdagens ställningstagande, som bygger på revisionsutskottets betänkande. Förvaltningsutskottet konstaterar att synpunkterna i revisionsutskottets betänkande om hur integrationen fungerar till stora delar fortfarande är aktuella och att de åtgärder som förutsätts där bör fortsätta.

De viktigaste förslagen gäller främjande av invandrarnas sysselsättning och delaktighet samt snabbare integration i alla faser. Bland reformförslagen kan framför allt nämnas de som gäller det integrationsprogram som utarbetas för att effektivisera den inledande integrationen, utveckling av basservicen och det allmänna utbildningssystemet så att de i högre grad motsvarar invandrarnas behov och stärkande av den separata vägledningen och rådgivningen till invandrare. Målet är förutom att effektivisera integrationen i initialskedet också att stärka de goda relationerna mellan olika befolkningsgrupper och partnerskapen till exempel med organisationer.

Förvaltningsutskottet anser att integrationen är en mycket viktig del av en samlad och kontrollerad migrationspolitik. Utskottet välkomnar att redogörelsens utvecklingsförslag särskilt gäller de tjänster som tillhandahålls under den inledande integrationen. Rätt riktade åtgärder under den inledande integrationen kombinerade med tillräckliga resurser spelar en viktig roll för en lyckad integration. Åtgärderna under den inledande integrationen ska framför allt sikta på att invandraren sysselsätts så snabbt som möjligt. Utskottet betonar i synnerhet hur viktigt det är med kunskaper i finska eller svenska när det gäller att sysselsätta invandrade och integrera dem i samhället. Utskottet anser det motiverat att öka de integrationsfrämjande åtgärdernas förpliktande karaktär och att invandrarna förutsätts ha kännedom om det finländska samhällets sätt att fungera och dess regler och värderingar. Utskottet betonar dessutom individens egen aktivitet och eget ansvar för integrationen.

Utskottet anser att utvecklingsförslagen i redogörelsen går i rätt riktning och i huvudsak kan understödjas. De utgör en bred grund för uppnåendet av integrationsmålen. Utskottet konstaterar dock att förslagen i redogörelsen ligger på en mycket allmän nivå och att avsikten är att precisera dem genom en separat verkställighetsplan. Verkställighetsplanen bör också ange vem som ansvarar för de olika åtgärderna.

Riksdagen har förutsatt att regeringen utifrån riksdagsbehandlingen av redogörelsen ser över lagen om främjande av integration (1386/2010) i sin helhet och gör behövliga ändringar i annan lagstiftning. Den nuvarande lagen om främjande av integration trädde i kraft den 1 september 2011. Enligt inkommen utredning är avsikten att en proposition om revidering av lagen om främjande av integration och annan lagstiftning som har samband med den ska lämnas till riksdagen under höstsessionen 2022. Utskottet anser det vara viktigt att de synpunkter som framförs i detta betänkande och i de relevanta utlåtandena från andra utskott hinner beaktas i beredningen av propositionen.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Redogörelsen lyfter fram att beredningen har samordnats med andra viktiga pågående reformer som också anknyter till främjandet av integrationen av invandrare. Sådana är åtminstone överföringen av sysselsättningstjänsterna till kommunerna, inrättandet av välfärdsområdena, reformeringen av det kontinuerliga lärandet, åtgärderna enligt den utbildningspolitiska redogörelsen och reformeringen av den sociala tryggheten. Utskottet anser det vara klart att man måste sörja för samordningen också när lagstiftning ses över. När omfattande reformer genomförs samtidigt finns det risk för att kontinuiteten i de integrationsfrämjande åtgärderna äventyras. De särskilda åtgärder som stöder integrationen och det allmänna servicesystemet ska bilda en konsekvent servicehelhet som möjliggör tjänster i rätt tid enligt kundens servicebehov utan onödiga dröjsmål.

Enligt den gällande lagen beslutar statsrådet om det riksomfattande utvecklandet av integrationen genom att för fyra år i sänder utarbeta ett statligt program för integrationsfrämjande som innehåller målen för integreringen. Den aktuella redogörelsen ersätter statens program för integrationsfrämjande under innevarande valperiod.

Förvaltningsutskottet har fått utlåtande av revisionsutskottet (ReUU 2/2021 rd), kulturutskottet (KuUU 26/2021 rd), social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 19/2021 rd) och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet (AjUU 15/2021 rd). Utskottet hänvisar rent allmänt till anmärkningarna i de utlåtandena och lyfter särskilt fram vissa nyckelaspekter i dem.

Förvaltningsutskottet välkomnar att redogörelsen i stor utsträckning har utarbetats med utgångspunkt i forskningsrön och i utvecklingsrekommendationer baserade på analyser från de senaste åren. Social- och hälsovårdsutskottet påpekar emellertid i sitt utlåtande att ett centralt element i kunskapsunderlaget utöver dessa också bör vara omfattande systematiskt insamlade befolkningsundersökningar, med hjälp av vilka man på ett allmänt och tillförlitligt sätt kan bidra till att tillgodose informationsbehoven vid uppföljningen av integrationen.

Lägesbilden och de viktigaste förändringsfaktorerna

Redogörelsens lägesbild av de olika faktorer som berör integrationen och hur de utvecklats de senaste åren har vid utskottsutfrågningen ansetts vara uttömmande, och beskrivningen av målen för integrationsfrämjandet och de föreslagna åtgärderna har ansetts vara grundlig. Förslagen har på ett mångsidigt sätt beaktat de missförhållanden och behov som identifierats i integrationen av invandrare samt olika ansvariga myndigheters och aktörers uppgifter och de utvecklingsbehov som noterats i dem.

Enligt redogörelsen bodde det mer än 265 000 utländska medborgare och mer än 420 000 personer med utländsk bakgrund i Finland i slutet av 2019 (varav 51,6 % var män och 48,4 % kvinnor). Omkring 83 000 (cirka 19,6 %) av dem med utländsk bakgrund var barn under 15 år. I storleksordning har de vanligaste orsakerna till att flytta till Finland under de senaste åren varit familj, arbete, studier och internationellt skydd.

Utskottet påpekar för tydlighetens skull att redogörelsen från juni 2021 inte har kunnat förutse den grundliga förändringen av säkerhetssituationen i Europa till följd av Rysslands angrepp på Ukraina och den flyktingsituation som den orsakar. De flesta som flyr undan kriget i Ukraina ansöker om tillfälligt skydd enligt EU:s direktiv om tillfälligt skydd och de beviljas uppehållstill-

Betänkande FvUB 10/2022 rd

stånd på den grunden, till en början för ett år och för högst tre år sammanlagt. Personer som får tillfälligt skydd är i fråga om mottagningstjänster i samma ställning som asylsökande. De har också rätt att arbeta och studera i Finland. Den aktuella situationen har varit ny för alla myndigheter och det är klart att det också har upptäckts utvecklingsbehov i olika processer. Erfarenheterna av hanteringen av den akuta situationen bör senare analyseras noggrant och beaktas även i större utsträckning när systemet utvecklas.

Arbetskraftsinvandringen från länder utanför Europa har ökat under senare år. Målet i regeringen Marins regeringsprogram har varit att öka arbetskraftsinvandringen av experter och förbättra möjligheterna för utländska examensstuderande att få arbete i Finland. Enligt regeringsprogrammet prioriteras branscher där det råder brist på arbetskraft samt att få experter, studerande och forskare till spets- och tillväxtbranscher inom forskning, utveckling och innovation.

Under innevarande valperiod har utskottet behandlat flera propositioner som anknyter till den ovannämnda helheten. Syftet med propositionerna har varit dels att främja arbetskrafts- och studerandeinvandring (FvUB 6/2022 rd — RP 232/2021 rd och FvUB 16/2021 rd — RP 122/2021 rd), dels att förebygga exploatering av utländsk arbetskraft (FvUU 15/2021 rd — RP 253/2020 rd och FvUU 4/2021 rd). Utskottet har i sina tidigare ställningstaganden påpekat att arbetskraftsinvandringen består av flera delområden, vilket bör beaktas vid planeringen av olika åtgärder. Utgångspunkterna är mycket olika för till exempel högt specialiserade arbetstagare som kommer till högkvalificerade jobb och för utlänningar som får jobb inom de så kallade låglönebranscherna.

Utskottet anser det vara viktigt att de reformer som föreslås i redogörelsen också förbättrar förutsättningarna för integration av dem som flyttat till Finland på grund av arbete och studier. Exempelvis bör möjligheterna att studera finska eller svenska vid sidan av arbete eller studier samt familjemedlemmarnas integration främjas.

Cirka 80 procent av de utlänningar som anlänt till Finland är i arbetsför ålder, medan bara cirka 60 procent av hela Finlands befolkning är det. Utskottet anser att sysselsättning är ett centralt mått på integration. Sysselsättningsgraden bland personer med utländsk bakgrund är cirka 10—15 procentenheter lägre och arbetslösheten cirka 5—10 procentenheter högre än bland personer med finländsk bakgrund. Utvecklingen av sysselsättningsandelen bland dem som är födda utomlands har under 2010-talet varit svagast i Finland bland de nordiska länderna. Utskottet anser att en betydande höjning av sysselsättningsgraden för invandrare bör vara ett centralt mål för integrationsåtgärderna. Utskottet förutsätter att de faktorer som påverkar sysselsättningen bland olika invandrargrupper utreds. Det är viktigt att få information om invandrarnas arbetslivsfärdigheter särskilt av arbetsgivarna.

För att stärka integrationen och sysselsättningen bland invandrare krävs det utöver invandrarnas egen aktivitet och varierande stödtjänster överlag också större öppenhet på arbetsmarknaden och i samhället. Invandrarnas delaktighet i samhället försvagas när attityderna till dem är negativa. Sådana attityder gör det svårare för invandrare att få anställning och bli delaktiga i samhället. Också diskriminering är enligt redogörelsen vanligt på arbetsmarknaden. Det är viktigt att vidta åtgärder mot strukturell diskriminering och rasism.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Grunden för inresa påverkar sysselsättningsgraden bland personer med utländsk bakgrund. De som kommit till Finland på grund av arbete och studier sysselsätts mycket väl, men personer med flyktingbakgrund och de som kommit hit på grund av familjeband sysselsätts klart sämre än personer med finländsk bakgrund. Sysselsättningen ökar emellertid tydligt ju längre tid man har bott i landet, och så är fallet oberoende av vilken världsdel personen kommer från. Vid sidan av diskrimineringen på arbetsmarknaden och det faktum att en invandrare kan sakna språkkunskaper, nätverk och utbildning som lämpar sig för den finska arbetsmarknaden, beror den lägre sysselsättningsandelen bland invandrare i synnerhet på att kvinnor med utländsk bakgrund sysselsätts sämre.

Enligt redogörelsen gjorde OECD en utvärdering av Finlands integrationspolitik 2018. Den visar att arbetet med att utveckla integrationsfrämjande åtgärder de senaste åren har gått i rätt riktning. OECD rekommenderar dock att vi ska fokusera på att sysselsättningen är lägre bland invandrare än bland den övriga befolkningen, att inlärningsresultaten ligger under den nivå som ställs som mål för språkkunskaper i integrationsutbildningen och att integrationstjänsterna för invandrare som står utanför arbetskraften ligger saknar nära kontakt med arbetslivet. Finlands system har också fått positiva bedömningar vid internationella jämförelser av integrationspolitiska åtgärder (t.ex. Mipex 2020).

Enligt sakkunniga är olika integrationsfrämjande politiska åtgärder kostnadseffektiva investeringar. Till exempel de integrationsplaner som började användas i Finland 1999 höjde målgruppens inkomster med 47 procent och minskade inkomstöverföringarna till dem med 13 procent under en uppföljningsperiod på tio år. Enligt uppgifter till utskottet uppkommer kostnaderna för integration i första hand av inkomstöverföringar vars konsekvenser för de offentliga finanserna är klart större än de direkta kostnaderna för integrationsutbildningen. Om effektiva integrationsfrämjande åtgärder inte vidtas, ökar kostnaderna betydligt i och med att inkomstöverföringarna blir större.

Utskottet noterar att redogörelsen tämligen knapphändigt behandlar konsekvenserna av integrationen för statsfinanserna och finansieringen av de föreslagna reformerna. Under de senaste tio åren har nettoinvandringen legat på cirka 15 000 personer årligen. Om nettoinvandringen ökade med 50 procent, skulle folkmängden förbli nästan oförändrad fram till 2060. Enligt finansministeriets kalkyler minskar detta hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna med 0,4 procentenheter i förhållande till bruttonationalprodukten, om de nyanlända sysselsätts lika bra som den befolkning som finns i landet. Dessutom inverkar integrationen av invandrare på den ekonomiska försörjningskvoten, arbetsmarknaden, efterfrågan på varor och tjänster samt finansieringen av pensionsskyddet.

Enligt en översikt som Statens revisionsverk publicerade 2019 härrör statens direkta kostnader för invandring i huvudsak från kostnaderna för asylprocessen, integrations- och sysselsättningsåtgärderna samt de sociala trygghetsförmånerna. Invandringens ekonomiska konsekvenser kan hanteras genom kostnadseffektiva processer, med service i rätt tid, genom begränsning av kostnaderna genom lagstiftning och genom främjande av sådan sysselsättning av invandrare som ökar skatteinkomsterna. Utskottet anser det vara viktigt att man vid beredningen av totalreformen av integrationslagstiftningen och verkställighetsplanen noggrant bedömer integrationsåtgärdernas sysselsättningseffekter och konsekvenser för de offentliga finanserna.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

I redogörelsen nämns en utredning om hur invandrarnas sysselsättnings- och utbildningsvägar fungerar. Enligt utredningen krävs det förbättringar när det gäller att identifiera och erkänna kompetens, göra tjänsterna mer kundorienterade, åtgärda utmaningarna i anslutning till försörjningen samt diskrimineringen av och de negativa attityderna mot invandrare och öka utbudet av utbildnings- och sysselsättningstjänster.

Det finns relativt få kartläggningar av invandrarnas egna åsikter om de integrationsfrämjande tjänsterna. Enligt en enkät som genomfördes 2020 bland dem som deltagit i en integrationsutbildning i form av arbetskraftsutbildning blev det lättare att komma till rätta i Finland om man lär sig finska och får tillgång till rätt slags hälso- och sjukvårdstjänster. Vidare bidrar säkerheten i det finska samhället till integrationen. De sakkunniga som hördes i utskottet har lyft fram behovet av stöd på det egna språket genast när man kommer hit samt vikten av kunskaper i finska eller svenska.

Redogörelsen har beröringspunkter också med redogörelsen för den inre säkerheten, det nationella åtgärdsprogrammet för förebyggande av våldsbejakande radikaliserings och extremism, statsrådets handlingsplan mot människohandel och åtgärderna för bekämpning av utnyttjande av utländska arbetstagare.

I redogörelsen står det att bakom brottsligheten bland invandrarna ligger samma faktorer som hos majoritetsbefolkningen. Säkerhetsproblemen hopar sig generellt kring marginalisering, social ohälsa och multipel problematik. Riskfaktorer både för att bli gärningsman och för att bli offer är en svag socioekonomisk ställning, marginalisering över generationer, bostadsort, ung ålder, manligt kön och användning av berusningsmedel. Dessa faktorer kan minskas genom att främja sysselsättning, utbildning, delaktighet, drogfrihet samt välbefinnande och hälsa. Personer med utländsk bakgrund begår brott och blir offer för brott oftare än personer med finländsk bakgrund.

En stor del av de barn som personer med utländsk bakgrund får i Finland är finska medborgare och hör således inte till målgruppen för integrationsfrämjande åtgärder. I likhet med redogörelsen anser utskottet att det med tanke på uppföljning och statistikföring är motiverat att granska den så kallade andra generationen som en särskild grupp. På det sättet kan man få information om hur samhället kan stödja likabehandlingen av barn och unga med olika bakgrund. I detta sammanhang bör det också noteras att barn födda i Finland i familjer med invandrarbakgrund inte heller syns i brottsstatistiken som utlänningar eller personer med utländsk bakgrund eftersom de är finska medborgare.

Lyckade integrationsfrämjande åtgärder kan bidra till att förebygga både gärningsmannaskap och brottsofferskap.

Utskottet slår i sitt betänkande om redogörelsen för den inre säkerheten (FvUB 19/2021 rd — SRR 4/2021 rd) fast att inställningen till olika former av migration också leder till samhälleliga skiljelinjer. Bristande integration av invandrare kan leda till utslagning och till och med till uppkomsten av skuggsamhällen i samhällets utkanter, vilket som fenomen försvagar den inre säkerheten och sammanhållningen i samhället. Utskottet anser det vara viktigt att effekterna av integrationsfrämjande åtgärder följs upp och utvärderas med hjälp av relevanta kriterier, såsom utvecklingen av sysselsättningen. Samtidigt konstaterar utskottet dock att sysselsättning inte kan

Betänkande FvUB 10/2022 rd

anses vara den enda indikatorn för lyckad integration. Enligt kulturutskottets utlåtande kan det i stället för snabb sysselsättning vara på sin plats med långsiktig utbildning för att ge arbetssökande en stark och bestående arbetsmarknadsställning.

Utskottet välkomnar att i synnerhet handläggningstiderna för ansökningar om uppehållstillstånd på grund av arbete och studier har kunnat förkortas betydligt under den senaste tiden med hjälp av tilläggsresurser och olika utvecklingsåtgärder. För att kunna hålla nuvarande nivå krävs det dock att Migrationsverket har tillräckliga permanenta resurser för att sköta även denna uppgift. Det är också viktigt att behandlingen av ansökningar om internationellt skydd är effektiv för att vistelsetiden vid förläggningarna ska vara så kort som möjligt och för att de som fått uppehållstillstånd ska omfattas av integrationsfrämjande tjänster. Utskottet betonar också i detta sammanhang att man måste se till att de asylsökande som fått avslag effektivt avlägsnas ur landet.

Utveckling av de tjänster som hör till den inledande integrationen

Integrationsprogram

I integrationslagen anges en serviceprocess för de invandrare som är arbetslösa arbetssökande och för de invandrare som står utanför arbetskraften. Syftet är att stödja invandrarens möjligheter att skaffa sig tillräckliga färdigheter i finska eller svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och att främja invandrarens möjligheter att delta i samhället som en jämlik samhällsmedlem.

Enligt redogörelsen finns det i flera avseenden behov att utveckla tjänsterna under den inledande integrationen när det gäller tillgång och kvalitet samt tydlighet i ansvarsfördelning mellan myndigheterna. Det integrationsprogram som föreslås i redogörelsen avses bli en tydligare servicehelhet i initialskedet. Helheten ska stödja sysselsättning bland invandrare, deras färdigheter för att få jobb samt deras språkkunskaper, kännedom om samhället och delaktighet. Syftet med integrationsprogrammet är att förbättra tillgången till integrationsfrämjande tjänster och deras funktion samt en smidig övergång från särskilda integrationstjänster till arbetslivet, utbildning och andra tjänster.

Det är meningen att den inledande integrationen ska stödjas effektivt genom särskilda integrationstjänster och vid behov genom andra tjänster. Därefter ska integrationen stödjas behovsbaserat som ett led i det allmänna service- och utbildningssystemet. Om en invandrare som anlitar arbetskraftsservice inte har fått anställning när integrationsprogrammet tar slut, utarbetas en sysselsättningsplan tillsammans med honom eller henne. Där ingår det fortsatta åtgärder för att främja sysselsättningen. När programmet avslutats kommer man också vid behov överens om att en invandrare som står utanför arbetskraften ska hänvisas till fortsatt service. Avsikten är dessutom att förbättra möjligheterna till språkutbildning för de invandrare som fortfarande behöver sådan och som bott i landet en längre tid.

Det föreslagna integrationsprogrammet skapar nationella ramar och minimikriterier för den inledande integrationen av arbetslösa invandrare och invandrare utanför arbetskraften och av personer som får internationellt skydd. Integrationsprocessen för de invandrare som anlitar arbetskraftsservice kopplas även i fortsättningen till sysselsättningstjänsterna, som liksom basservicen

Betänkande FvUB 10/2022 rd

och utbildningssystemet kommer att förbättras för att bättre motsvara invandrarnas behov. För invandrare utanför arbetskraften har den integrationsfrämjande verksamheten hittills saknat en tydlig struktur och integrationsprogrammet förbättrar därför integrationen i synnerhet för den här gruppen.

Utskottet anser det motiverat att skapa klarhet i vilka tjänster som hör till den inledande integrationen. Ett enhetligt integrationsprogram är välkommet, eftersom det finns ett uppenbart behov av tydligare och smidigare processer. Utskottet ser det som viktigt att se till att integrationsprogrammet gör den inledande integrationen mer planmässig och att integrationen effektiviseras särskilt när det gäller invandrare som står utanför arbetskraften. Integrationsfrämjande åtgärder bör emellertid finnas tillgängliga också för dem som har jobb och andra inflyttade som har för avsikt att stanna här en längre tid.

Utskottet konstaterar här att begreppen i detta sammanhang inte till alla delar är tillräckligt tydliga. Till exempel statens och kommunens program för integrationsfrämjande enligt den gällande lagen, integrationsplanen och det integrationsprogram som presenteras i redogörelsen kan orsaka oklarhet både för myndigheter och i synnerhet för dem som använder tjänsterna. Vid revideringen av lagstiftningen bör man därför fästa särskild vikt vid att terminologin blir tydlig.

Introduktionsperioden i integrationsprogrammet

I det föreslagna integrationsprogrammet ingår en introduktionsperiod, integrationsfrämjande utbildning och vid behov andra tjänster. Utskottet ser det som motiverat att tjänsterna kan skraddarsys individuellt och att integrationsprogrammet inte nödvändigtvis har samma innehåll för alla invandrare.

Integrationsprogrammet inleds med en introduktionsperiod som är gemensam för arbetssökande invandrare och invandrare som står utanför arbetskraften. I den ingår liksom för närvarande en inledande kartläggning och utarbetande av en individuell integrationsplan som baserar sig på kartläggningen samt, som en ny tjänst, en flerspråkig samhällsorientering. Introduktionsperioden genomförs som ett samarbete mellan de centrala myndigheterna och organisationerna. Integrationsutbildning, utbildning i läskunnighet och grundläggande utbildning för vuxna är även i fortsättningen centrala element i den inledande integrationen. Tillgången och kvaliteten på dem samt deras effekter utvecklas som en del av beredningen av integrationsprogrammet. Utskottet understryker att integrationsprogrammets effekter beror på integrationsutbildningens kvalitet och i vilken utsträckning invandrarna deltar i åtgärderna. Invandrare bör därför ha tillräckliga incitament för att delta.

Utskottet ser det som viktigt att integrationen inleds så snart som möjligt efter det att invandraren kommit till landet. Utskottet anser att arbetslivsorienteringen bör stärkas genast från början av integrationen. Med tanke på en lyckad integration är det viktigt att man med hjälp av den inledande kartläggningen bättre än för närvarande identifierar å ena sidan de invandrare som har beredskap att snabbt övergå till arbetslivet och å andra sidan de som till stöd för sysselsättningen behöver till exempel utveckla sin yrkeskompetens eller få social- och hälsovårdstjänster. Det är också till fördel för utbildningsvägarna att de närmare målen för integrationsprogrammet preciseras utifrån deltagarnas behov och att individuella förutsättningar och servicebehov beaktas bättre. Det är vik-

Betänkande FvUB 10/2022 rd

tigt att stödja en snabb övergång till arbetslivet för invandrare med starkare kompetens och samtidigt möjliggöra långsammare utbildningsvägar för dem som behöver det för att stärka baskompetensen. Till denna del bör det noteras att sektorsövergripande stödbehov kan komma fram först exempelvis under integrationsutbildningen. Utskottet välkomnar att det tas fram en nationell modell för innehållet i de inledande kartläggningarna och integrationsplanerna.

För närvarande utarbetas integrationsplaner i regel för invandrare som anmält sig som arbetslösa arbetssökande. Arbets- och näringsbyråerna har årligen i genomsnitt tagit fram 8 000 första integrationsplaner för dem. Däremot har det inte systematiskt utarbetats integrationsplaner för sådana invandrare som är kunder hos kommunen och som inte omedelbart försöker komma in på arbetsmarknaden, och det har inte erbjudits heltäckande och lämpliga tjänster för dem. Bäst har man i kommunerna lyckats utarbeta integrationsplaner för kvotflyktingar då kommunerna vet om inflyttningen till kommunen i förväg.

Förvaltningsutskottet anser i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet och kulturutskottet att det är viktigt att invandrandens kompetens identifieras genast i början av integrationen. Det är välkommet att metoderna för kompetenskartläggning och bedömningskriterierna görs enhetliga. Det är synnerligen viktigt att få sin kompetens erkänd när det gäller att få jobb och även för den kompetensutveckling och de yrkesexamina som behövs för att stödja detta. Fastställande av tidigare förvärvad kompetens har betydelse också med tanke på invandrandens egen motivation. Utskottet betonar vikten av att invandranden själv är aktiv när det gäller att främja integrationen.

Utskottet anser det vara ytterst viktigt att invandrare oberoende av grunden för inresa genast i början får de viktigaste grundläggande uppgifterna om det finska samhället på ett språk som de förstår. Som ett nytt element i introduktionsperioden i integrationsprogrammet ingår en flerspråkig samhällsorientering. Enligt uppgift har man i olika projekt med hjälp av samhällsorientering på invandrandens eget språk kunnat öka deras möjligheter till aktivt samhällsdeltagande. Det är viktigt att samhällsorienteringen blir en bestående del av serviceutbudet i samband med integrationen. Det finns emellertid utmaningar med att genomföra den riksomfattande tjänsten särskilt i områden där det är svårt att bilda undervisningsgrupper. Utbildning på distans kan också i sådana situationer vara möjlig.

Längden på integrationsprogrammet

Riksdagen har förutsatt att regeringen ser till att integreringen snabbas upp betydligt på så sätt att integrationsperioden i regel varar ett år. Verksamheten ska effektiviseras jämfört med nuläget i alla faser så snart invandranden har kommit till Finland (RSk 35/2018 rd).

Avsikten är att påskynda integrationen med hjälp av ett integrationsprogram. Tanken är att framför allt effektivare identifiera och svara på behoven hos de invandrare som snabbt tar sikte på arbete, som behöver kompetensutveckling och som behöver stärka sin arbetsförmåga. Genom de förslag som gäller integrationsprogrammet snabbas integrationen upp också genom att de invandrare som står utanför arbetskraften får bättre tillgång till tjänster. Utskottet anser det vara viktigt att integrationen snabbas upp genom olika åtgärder. Det förutsätter dock tillräckliga resurser för tjänsterna och vägledningen så att de som behöver så smidigt som möjligt kan få service, byta mellan olika tjänsteformer och övergå till arbetslivet.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Enligt den gällande lagen ska den första integrationsplanen göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller någon annan uppehållsrätt beviljades. Den integrationsplanen utarbetas för högst ett år. Planens längd bestäms individuellt men maximitiden för den är tre år som kan förlängas med högst två år, om det är motiverat på grund av att invandraren behöver särskilda åtgärder för att integreras.

I redogörelsen läggs maximitiden för integrationsprogrammet fast till två år. Programmets längd bestäms ändå individuellt även framöver, och målet bör i princip vara en kortare tid än två år. Utskottet anser det vara viktigt att integrationsprogrammet avslutas innan maximitiden går ut, om invandraren har beredskap att övergå till arbetslivet eller till tjänster inom det allmänna service-systemet. Då kan sysselsättningen vid behov stödjas med en sysselsättningsplan.

Utskottet anser det motiverat att maximitiden för integrationsprogrammet förkortas till i huvudsak två år från den nuvarande maximitid på tre år som gäller för integrationsplaner. Sakkunniga har dock understrukit att den nuvarande maximitiden på tre år eller den maximitid för integrationsprogrammet som föreslås i redogörelsen inte är tillräcklig för alla. Även kulturutskottet, social- och hälsovårdsutskottet och arbetslivs- och jämställdhetsutskottet påpekar detta i sina utlåtanden. Integrationens längd varierar individuellt och därför är det viktigt att integrationsstödjande tjänster tillhandahålls i rätt tid när de behövs och att de inte till alla delar är bundna till programmets eller planens giltighetstid. När integrationsfrämjande åtgärder erbjuds ska man också beakta giltighetstiden för invandrarens uppehållstillstånd. Utskottet förutsätter resultatansvar av anordnare av integrationsfrämjande åtgärder och att de aktivt följer orsakerna till att maximitiden för åtgärderna överskrids.

I redogörelsen nämns en enkät bland invandrare som deltagit i integrationsutbildning. I den har invandrarna lyft fram att den maximitid som skrivits in i integrationsplanen är för kort. Enligt uppgifter till utskottet har undersökningar de senaste åren visat att invandrare som överskridit integrationsplanens giltighetstid har blivit lidande i fråga om tjänster.

Det kan finnas många olika skäl till att integrationsplanens giltighetstid överskrids. Exempelvis kan den som är hemma med barnen stöta på hinder när det gäller att anlita de tjänster som står till buds. Arbetskraftsinvandrare har kunnat bli arbetslösa flera år efter att de kommit till landet och först då upptäcka att de exempelvis inte har tillräckliga språkkunskaper för att få ett nytt jobb och att de inte vet vilka tjänster samhället eller hur samhället fungerar.

Utskottet anser det vara viktigt att satsa på bättre tillgång till integrationsfrämjande tjänster också för dem som inte längre omfattas av tjänsterna men som de facto behöver dem. Exempelvis brist på kunskaper i finska eller svenska är ett stort hinder för att få arbete oberoende av hur länge man har vistats här. Också av denna orsak är det viktigt att se över förutsättningarna för stödjande av frivilliga studier samtidigt som man förkortar maximitiden för ett integrationsprogram.

Integrationsprogrammet kan enligt redogörelsen förlängas med högst två år utifrån särskilda individuella behov. En grund för förlängning kan vara nedsatt funktionsförmåga på grund av sjukdom, skada eller någon annan orsak, ålder, familjesituation eller analfabetism. De situationer där det är möjligt att förlänga eller tillfälligt avbryta programmet måste anges i den reviderade lagstiftningen. Utskottet konstaterar att en snabbare integration inte är realistisk för alla invandrare.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Till exempel svåra och traumatiserande erfarenheter hos personer som får internationellt skydd och andra utsatta personer kan vara ett hinder för en snabb integration. Då krävs det långsiktigt stöd och handledning samt rätt slags tjänster som lämpar sig för den individuella situationen.

Enligt den nuvarande lagstiftningen kan invandrare omfattas av integrationsåtgärder i regel fem år från att ha erhållit uppehållstillstånd, och i enskilda fall även längre. Enligt 17 § 3 mom. i lagen om främjande av integration är invandraren skyldig att fullfölja sin integrationsplan, vilket innebär att han eller hon ska söka sig till och regelbundet delta i den undervisning i finska eller svenska som ingår i planen och i andra åtgärder och tjänster som överenskommit i planen. Arbetslöshetsförmån eller utkomststöd betalas till invandrare under tiden för integrationsplanen.

Invandrarens rätt till arbetslöshetsförmån kan begränsas eller sänkas om han eller hon utan giltig orsak vägrar delta i utarbetandet av en integrationsplan, översyn av planen eller en åtgärd som man specifikt har kommit överens om i planen. Den myndighet som utarbetat integrationsplanen ska följa dess genomförande. Utskottet anser det vara viktigt att det är genuint förpliktande för invandraren att följa integrationsplanen eller integrationsprogrammet. Enligt uppgift används åtminstone möjligheten att sänka utkomststödet grunddel på den grunden att invandraren har vägrat utarbeta en integrationsplan relativt sällan. Utskottet konstaterar att de lagstadgade metoder som syftar till att göra deltagande i åtgärder mer förpliktande också bör användas.

Att utveckla språkkunskaperna samt att förbättra integrationsutbildningens kvalitet och göra den mer förpliktande

Som integrationsutbildning ordnas undervisning i finska eller svenska och vid behov läs- och skrivundervisning och annan undervisning som främjar möjligheterna att komma ut i arbetslivet och in på fortsatt utbildning samt den samhälleliga och kulturella kompetensen och livskompetensen. I integrationsutbildningen kan det även ingå identifiering av tidigare inhämtad kompetens och erkännande av examen samt yrkesplanering och karriärvägledning.

Integrationsutbildning ordnas främst som arbetskraftspolitisk utbildning, men den kan också ordnas som frivilliga studier. För närvarande ansvarar närings-, trafik- och miljöcentralerna för upphandlingen av sådan integrationsutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning. Finansieringen av det fria bildningsarbetet och den grundläggande utbildningen för vuxna är en del av det statsandelssystem som administreras av undervisnings- och kulturministeriet.

I fråga om språk är målet med integrationsutbildningen att invandrarna ska få elementära kunskaper i finska eller svenska. Målnivån för språkkunskaperna ska enligt redogörelsen även i fortsättningen vara fungerande elementära språkkunskaper som motsvarar nivå B1.1 på den europeiska språkkunskapsskalan. Om en invandrare när programmet avslutas inte har fått sådana kunskaper, ska man komma överens om åtgärder för fortsatt förbättring av språkkunskaperna exempelvis i sysselsättningsplanen, om invandraren inte har fått jobb. Förvaltningsutskottet anser att satsningar på bättre språkkunskaper är av största vikt i arbetet med att utveckla integrationstjänsterna. Det ska också erbjudas studier i svenska som ger de kunskaper som behövs i arbetet. Dessutom är det nödvändigt att vidareutveckla de former av integrationsutbildning som kombinerar arbete och språkutbildning.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Det behövs tillräckligt bra grundläggande språkkunskaper bland annat inom den yrkesutbildning som ofta följer på integrationsutbildningen. Enligt kulturutskottets utlåtande sägs det i en utvärdering av Nationella centret för utbildningsutvärdering att en del studerande med invandrabakgrund i början av yrkesstudierna inte har språkkunskaper på den nivå som krävs för att klara av studierna och att alla inte heller under studiernas gång når upp till den nivå som behövs i arbetslivet och vardagen. Sakkunniga har under utfrågningen uppskattat att det i snitt tar 3—5 år att förvärva fungerande finskkunskaper. Men det framfördes också att tillräckliga språkkunskaper uppskattningsvis kan uppnås till och med på ett år.

Enligt redogörelsen ska utbildningen för invandrabarn och invandrarungdomar utvecklas med hjälp av de åtgärder som presenteras i den utbildningspolitiska redogörelsen. Enligt uppgifter till utskottet garanterar inte ens goda kunskaper i finska tillräckliga språkkunskaper för den som vill tillgodogöra sig begrepp och innehåll i olika läroämnen, bedömt enligt kriterierna för finska som andraspråk i slutskedet av den grundläggande utbildningen. I en situation där en ung person med invandrabakgrund har fem års grundläggande utbildning bakom sig i Finland håller språk- och textkunskaperna inom olika områden först på att utvecklas, och särskilt färdigheterna i skriftlig produktion kräver övning för att studierna ska lyckas.

Förvaltningsutskottet hänvisar till revisionsutskottets utlåtande i ärendet. Där behandlas förbättring av kvaliteten på integrationsutbildningen grundligt. Resultaten av språkutbildningen är fortfarande blygsamma och varierar kraftigt beroende på utbildningsdeltagarens bakgrund. Bara omkring en tredjedel av deltagarna når upp till målnivån inom den integrationsutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning. Denna andel har inte förändrats nämnvärt i de utredningar som gjorts under de senaste åren.

Huruvida språkkunskaperna räcker till på arbetsmarknaden beror i stor utsträckning på vilken bransch och vilka uppgifter en person siktar på och om personen också behöver exempelvis yrkesinriktade studier för att få jobb. Det är möjligt att en person blir sysselsatt efter att ha genomgått integrationsutbildningen eller redan under utbildningen, även om språkkunskaperna är lägre än målnivån. Men samtidigt kan det krävas språkkunskaper som nästan ligger på modersmålsnivå för expertuppgifter. Detta tar flera år att uppnå.

Riksdagen har i ett ställningstagande utifrån ett betänkande av revisionsutskottet (ReUB 6/2018 rd) förutsatt att regeringen vidtar åtgärder för att omorganisera språkstudierna inom integrationsutbildningen på så sätt att undervisningskvaliteten garanteras och inlärningsresultaten förbättras så att de uppfyller målen för inlärningen och kraven på språkkunskaper i arbetslivet. Dessutom har riksdagen förutsatt att regeringen gör språkutbildningen mer förpliktande i integrationsplanen för invandrare som fått uppehållstillstånd på så sätt att utbildningen inbegriper ett språkprov.

I redogörelsen föreslås det att nationella kvalitetskriterier som stöder upphandling av integrationsutbildning utarbetas. Vidare ska resultatbaserad upphandling och webbaserade utbildningar utvecklas och nya modeller skapas för att bättre beakta olika invandrargrupper när utbildning ordnas. Grunderna för läroplanen för integrationsutbildningen uppdateras och tas i bruk 2022, står det i redogörelsen. Avsikten är att bedömningen av utgångsnivån och slutbedömningen i integrationsutbildningen ska göras enhetlig och att en nationell modell utvecklas på finska och svenska.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Dessutom utvecklas bedömningen och uppföljningen av effekterna också inom läsfärdighetsutbildningen och annan utbildning för invandrare inom det fria bildningsarbetet.

Förvaltningsutskottet framhäver att tillräckliga språkkunskaper är en förutsättning för att det ska gå att fungera i det finländska samhället och ofta också för att få arbete. Utskottet betonar att språkutbildningen inom integrationsutbildningen måste bli bättre och effektivare så att en betydligt större andel av deltagarna når den målsatta nivån. De stödåtgärder som eventuellt behövs måste erbjudas i rätt tid för att invandrarens integration inte ska fördröjas på grund av brister i utbildningen.

Utskottet anser att det är särskilt viktigt att de integrationsfrämjande åtgärderna är av hög kvalitet och svarar mot invandrarens behov. Onödiga fördröjningar i övergångsfaserna mellan åtgärderna måste undvikas. Om de språkkunskaper och andra integrationsresultat som behövs inte uppnås, fortgår behovet av integrationstjänster även efter den målsatta tiden. Svaga integrationsresultat är ett problem både för den individ som ska integreras och för samhället. Utskottet betonar att utgångspunkten vid planeringen av åtgärderna bör vara att åtgärderna genomförs i rätt tid och att de är effektiva.

Utskottet anser det vara viktigt att åtgärderna för en effektivare språkutbildning och annan utbildning fortsätter. Orsakerna till svaga inlärningsresultat bör utredas. Deltagandet i utbildningen ska vara obligatoriskt och inlärningsresultaten ska mätas. I fråga om obligatorisk språkutbildning och slutbedömningen av språkutbildningen konstaterar utskottet att exempelvis Danmark har ställt tillräckliga språkkunskaper som villkor för permanent uppehållstillstånd.

De som anskaffar utbildningar bör prioritera kvalitet och effektivitet i upphandlingskriterierna. I den nuvarande modellen för integrationsutbildning har tjänsteproducenterna möjlighet att få resultatpremier för en del av utbildningarna. Kriterierna för resultatpremierna kan vara exempelvis andelen personer som inte är arbetslösa tre månader efter utbildningen eller andelen personer som blivit sysselsatta i ett anställningsförhållande som varar i minst sex månader. Utskottet anser att det bör utredas under vilka förutsättningar även de språkkunskaper som uppnåtts i utbildningarna kunde beaktas i upphandlingsbesluten.

Tydligare myndighetsansvar

Utskottet anser det vara nödvändigt att den reviderade lagstiftningen tydligt anger myndigheternas befogenheter och ansvar. Dessutom måste det säkerställas att varje myndighet får tillräckliga resurser för sina uppgifter. Också informationsgången mellan olika aktörer ska vid behov säkerställas genom lagstiftningsåtgärder.

Kommunen har enligt den gällande lagen om främjande av integration övergripande ansvar och samordningsansvar när det gäller att utveckla integrationen av invandrare och att planera den på regional och lokal nivå. Arbets- och näringsbyrån ansvarar för arbetskraftsservice och andra åtgärder som främjar och stöder sysselsättningen och integrationen av invandrare som är arbetssökande. Lagen om främjande av integration föreskriver också om uppgifter för exempelvis närings-, trafik- och miljöcentralerna och regionförvaltningsverken.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Enligt redogörelsen försvagar den otydliga ansvarsfördelningen mellan myndigheterna i dagsläget integrationsmöjligheterna särskilt för de invandrare som står utanför arbetskraften. Kommunen har en central roll i detta, eftersom den ordnar tjänster för sina invånare, såsom utbildning och småbarnspedagogik. Därför är det ändamålsenligt att kommunen också ansvarar för att nå och vägleda dem som står utanför arbetskraften. Ansvaret för att främja integration är enligt utfrågade sakkunniga för närvarande oklart och ingen aktör verkar klart ha ansvar för helheten. Utskottet anser det vara viktigt att ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i fråga om integrationsåtgärderna förtydligas.

Riksdagen har förutsatt att det övergripande ansvaret för integrationstjänsterna överförs till kommunerna för att integreringen ska fungera bättre och snabbare. Kommunens ansvar för att främja integrationen ska enligt redogörelsen stärkas för att effektivisera utbildnings- och sysselsättningsvägarna.

Kommunen ansvarar enligt redogörelsen för att invandrare i arbetsför ålder som står utanför arbetskraften hänvisas till tjänster och utbildning. Kommunen föreslås dessutom få ett samlat ansvar för att samordna integrationsfrämjandet och tjänsterna samt se till att kundens servicebehov bedöms på ett övergripande sätt. Dessutom föreslås det att modeller för ordnande av samarbete som överskrider målgrupps-, kommun- och regiongränserna utnyttjas samt att åtgärder vidtas för att säkerställa samarbetet med välfärdsområdena.

Det centrala målet för integrationen av invandrare i arbetsför ålder som siktar på arbetsmarknaden är sysselsättning, och därför är det motiverat att huvudansvaret för handledningen under tiden för deras integrationsprogram även i fortsättningen kopplas till sysselsättningstjänster. Det har beslutats att sysselsättningstjänsterna ska överföras till kommunerna under 2024. Således ska kommunen i fortsättningen utöver sin nuvarande uppgift svara för att främja integrationen av invandrare som är arbetslösa arbetssökande. Samtidigt överförs ansvaret för att ordna integrationsutbildning i form av arbetskraftsutbildning till kommunerna.

Avsikten med att stärka kommunens ansvar är att främja samordningen av kommunens tjänster, såsom integrations-, sysselsättnings-, utbildnings- och fritidstjänster. Överföringen av sysselsättningstjänsterna till lokal nivå ökar också kommunens möjligheter att samordna integrationstjänsterna för de invandrare som står utanför arbetskraften med arbetskraftstjänsterna och att den vägen främja sysselsättningen. Utskottet konstaterar att kommunerna under de senaste åren har utvecklat kompetenscenterverksamheten för invandrare, där sysselsättningsmyndigheterna, kommunerna och läroanstalterna flexibelt har lotsat kunderna till lämplig utbildning och ut på arbetsmarknaden. Enligt utskottet är det viktigt att den långsiktiga finansieringen av den verksamheten tryggas.

En lyckad överföring av det övergripande ansvaret för integrationstjänsterna till kommunerna förutsätter tillräckliga resurser för att ordna tjänsterna. Kostnadseffekterna av förslaget bör utredas under beredningen och hänsyn bör tas till att när kommunerna ges uppgifter bör det enligt finansieringsprincipen sörjas för att kommunerna har faktiska ekonomiska förutsättningar att klara av sina uppgifter. Det är ändamålsenligt att koppla de slutliga besluten om ansvarsfrågorna inom integrationsfrämjandet till hur andra pågående strukturella reformer framskrider.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Utskottet konstaterar i detta sammanhang att invandringen och därmed också de integrationsrelaterade behoven i Finland är starkt koncentrerade till tillväxtorterna, i synnerhet huvudstadsregionen. Detta måste synas allt bättre också i finansieringen. Integrationsmålet i fråga om tjänsterna kan nås på ett ändamålsenligt sätt endast genom att säkerställa finansieringen av regioner med en stor och kraftigt växande befolkning med invandrarbakgrund och med ett främmande språk som modersmål. När utbildningen och kompetensen ska utvecklas accentueras särskilt finansieringsgrunderna för yrkesutbildningen. Grunderna bör ses över utifrån ett finansieringskriterium baserat på antalet studerande med främmande språk som modersmål.

Stödbehoven hos utsatta personer och familjer tillgodoses också bland annat genom integrationsfrämjande socialvård. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att kopplingen till socialvården vid behov också måste förtydligas genom lagstiftning, särskilt i fråga om de klientgrupper för vilka social- och hälsovårdstjänsterna är extra viktiga.

Enligt erhållen utredning kräver överföringen av ansvaret för att ordna social- och hälsotjänster till välfärdsområdena ändringar i lagen om främjande av integration för att man ska kunna säkerställa att till integrationstjänster berättigade invandrare utöver kommunala tjänster också efter behov får sådana social- och hälsovårdstjänster som det föreskrivs om i den relevanta lagstiftningen. Enligt redogörelsen är den myndighet som ansvarar för integrationen (kommunen) skyldig att utan dröjsmål hänvisa personer som bedöms ha behov av socialvård till en bedömning av behovet av socialvård.

Utöver revidering av lagstiftningen förutsätter överföringen av integrationsfrämjande social- och hälsovårdstjänster till välfärdsområdena att samarbetspraxis mellan kommunerna och välfärdsområdena utvecklas när det gäller att främja integrationen och ta emot flyktingar. Det är viktigt att skapa gemensamma rutiner och förfaranden också när det gäller tjänster till barnfamiljer när del av tjänsterna överförs till välfärdsområdena och en stor del finns kvar hos kommunerna, bland annat småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen. Kommunen har de bästa förutsättningarna att nå invandrare och svara på servicebehovet genom sektorsövergripande samarbete när samarbetet med välfärdsområdena och andra myndigheter är smidigt.

Bättre informationsutbyte

Främjande av integration handlar om samarbete mellan flera myndigheter och aktörer. Ett fungerande samarbete förutsätter ett smidigt informationsutbyte mellan olika aktörer. Förvaltningsutskottet har i flera sammanhang talat om vikten av att informationen mellan myndigheterna fungerar och behovet att utveckla lagstiftningen i anslutning till detta.

En av de största utmaningarna när det gäller att främja integrationen av dem som står utanför arbetskraften är enligt redogörelsen att nå målgruppen. Utskottet anser att de myndigheter som ansvarar för de integrationsfrämjande åtgärderna måste veta vem som behöver integrationsfrämjande tjänster. Folkpensionsanstalten är enligt den gällande lagen om främjande av integration skyldig att lämna kommunen uppgifter om invandrare som får utkomststöd annat än tillfälligt. Det är viktigt att se till att den som i kommunerna ansvarar för integrationsplanen och klienthandledningen får den information som behövs för att nå personen och hänvisa denne till rätt tjänster också efter det att social- och hälsovårdstjänsterna överförs till välfärdsområdena.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Utskottet anser det vara viktigt att myndigheterna systematiskt kan erbjuda tjänster inom ramen för ett integrationsprogram också för invandrare som får hemvårdsstöd, som ofta är mödrar som tar hand om barn hemma. Enligt utredning till utskottet tillåter den gällande lagstiftningen inte att registeruppgifter om invandrare som får hemvårdsstöd används för detta ändamål. Behovet av att utveckla lagstiftningen bör utredas också till denna del.

Enligt erhållen utredning finns det för närvarande problem också med överföringen av information om identifiering av invandrades kompetens. Som bäst utreds möjligheten att utveckla och införa ett klientdatasystem för de tjänster som hör till den inledande integrationen. Med hjälp av systemet kan man hantera kommunernas klientdata för inledande kartläggningar och integrationsplaner. Det skulle göra det möjligt att överföra information mellan integrationsmyndigheterna och läroanstalterna. Utskottet anser att det är mycket viktigt med ett sådant datasystem. Samtidigt betonar utskottet att man i den lagstiftning som revideras måste se till att myndigheternas rätt till information är tillräcklig.

Integration och sysselsättning av invandrarkvinnor

Målgruppen för integrationsprogrammet är invandrare som är arbetslösa arbetssökande och som får utkomststöd annat än tillfälligt. För dem utarbetas även för närvarande en integrationsplan. Ett centralt mål är att effektivisera integrationen av invandrare som står utanför arbetskraften eftersom integrationstjänsterna för närvarande inte på ett heltäckande sätt når dem. Utskottet betonar särskilt vikten av att de föräldrar som tar hand om sina barn hemma nås och att de får tillgång till tjänster. Det är viktigt för att invandrarkvinnornas delaktighet och sysselsättning ska förbättras och också med tanke på familjernas integration. Särskilt kvinnor som sköter barn hemma hamnar lätt under en lång tid utanför arbetslivsorienterade tjänster i det nuvarande systemet, även om sysselsättning kan bli aktuellt för dem senare.

Riksdagen har förutsatt att regeringen utan dröjsmål vidtar åtgärder för att främja sysselsättningen bland kvinnor med invandrarbakgrund och att invandrarkvinnor utses till en särskild målgrupp för de integrationsfrämjande tjänsterna. Därför föreslås det i redogörelsen att invandrarkvinnor ska väljas till en särskild målgrupp för sysselsättningspolitiken. Dessutom strävar man efter att förbättra deras sysselsättning genom projekt som genomförs med EU-finansiering, reformen av det allmänna service- och utbildningssystemet och branschspecifika sysselsättningspaket. Förvaltningsutskottet konstaterar att bättre tillgång till integrationstjänster också för grupper utanför arbetslivet främjar sysselsättningen bland invandrarkvinnor. Även i fortsättningen är det viktigt att öka delaktigheten för kvinnor som är hemma.

Revisionsutskottet hänvisar i sitt utlåtande till en arbetskraftsundersökning enligt vilken sysselsättningsgraden bland kvinnor som är utländska medborgare år 2020 var cirka 20 procentenheter lägre än bland kvinnor med finsk bakgrund. Invandrade kvinnor är dock i genomsnitt mer utbildade än invandrade män. Kvinnorna har också bättre kunskaper i finska eller svenska än männen. En möjlig förklaring till att sysselsättningen trots kvinnornas högre utbildning är sämre bland kvinnor än bland män är den könssegregerade arbetsmarknaden. Inom vissa kvinnodominerade branscher, såsom fostran och social- och hälsovården, har språkkunskaperna större betydelse än inom vissa mansdominerade branscher. På samma sätt kan regleringen om erkännande av exa-

Betänkande FvUB 10/2022 rd

men inom dessa områden göra det svårare att i Finland utnyttja den kompetens som skaffats i ursprungslandet.

Enligt sakkunnigutfrågningen utgör invandrarkvinnor en mycket heterogen grupp. Att problemen kumuleras försätter vissa kvinnogrupper i en särskilt sårbar ställning. Faktorer som ökar risken för sysselsättningssvårigheter och utestängning från arbetsmarknaden är till exempel flyktingstatus i Finland, kort eller helt obefintlig utbildning, hälsoproblem, upplevt våld, ojämn fördelning av omsorgsansvaret, stort antal barn och den etniska bakgrunden. Ju svagare ställning en kvinna har i samhället, desto viktigare är det med tjänster som är specifikt avsedda för kvinnor. I sådana integrationstjänster identifieras könets betydelse och kvinnans olika livsskeden beaktas på ett övergripande sätt. På riksnivå saknas integrationsstödjande tjänster som är riktade till kvinnor. Till exempel i huvudstadsregionen produceras integrationstjänster som särskilt riktar sig till kvinnor främst av organisationer med projektfinansiering.

Utskottet betonar att särskild uppmärksamhet bör fästas vid sysselsättningen av invandrarkvinnor och att hindren för sysselsättning måste undanröjas. Arbetslivsorienterade integrationstjänster bör också erbjudas kvinnor som står utanför arbetsmarknaden.

I redogörelsen föreslås att myndighets- och organisationssamarbetet effektiviseras i syfte att förbättra möjligheterna att nå de invandrarkvinnor som står utanför arbetskraften och hänvisa dem till tjänster. Avsikten är till exempel att utveckla flexibla utbildningsmodeller som stöds med barnskötsel. Utskottet ser det som viktigt att finna fler sätt att informera denna målgrupp om sina rättigheter i det finska samhället. I synnerhet den tredje sektorns lågröskeltjänster är viktiga för en lyckad integration av utsatta kvinnor med invandrabakgrund. Därför måste resurserna för organisationer som arbetar med kvinnor med invandrabakgrund vara på en tillräckligt hög nivå. Finansieringen ska även i allmänhet grunda sig på tydligt mätbara mått som följer upp hur integrationen framskrider.

Barnfamiljer samt barn och unga

Generationsrelationerna inom invandrarfamiljer är en väsentlig del av integrationsprocessen och därför bör de enligt utskottet ägnas större uppmärksamhet i fortsättningen. Undersökningar visar att många invandrade föräldrar har svårt att förstå, stödja och kontrollera sina barns skolgång och fritid. I synnerhet rådgivningsbyråerna, småbarnspedagogiken och hela utbildningssystemet bör starkare arbeta med familjerna. I detta sammanhang bör man satsa på lättläst kommunikation.

I nuläget har det ansetts vara ett problem att kommunerna inte systematiskt utarbetar integrationsplaner. Avsikten är enligt redogörelsen att öka användningen av familjens integrationsplan och utveckla dess innehåll med hänsyn till barnens situation. Utskottet välkomnar satsningarna på integrationsplaner för familjer. En integrationsplan för familjen behövs särskilt när barnens utveckling behöver stödjas med åtgärder som stärker föräldraskapet.

Det går bra för en stor del av invandrabarnen och de unga invandrarna, men det finns också brister i likabehandlingen. De minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare befinner sig i en synnerligen utsatt ställning. Förvaltningsutskottet välkomnar att redogörelsen uppmärksammar behovet av särskilt stöd till ensamkommande barn. De åtgärder som föreslås i redogörelsen beaktar dock

Betänkande FvUB 10/2022 rd

inte särskilt behoven hos utsatta barn, exempelvis barn med funktionsnedsättning och andra barn i behov av särskilt stöd.

Skolhälsoenkäten har i flera år och i olika årskurser visat att unga av utländsk härkomst har fler problem med hälsa och välfärd än unga av finsk härkomst. Upplevelserna av mobbning och ensamhet hopar sig enligt enkäten särskilt bland pojkar med invandrarbakgrund. Utskottet anser att fenomenet är oroväckande och konstaterar att det behövs konkreta åtgärder för att ta tag i problemet. I övrigt kan upplevelser av mobbning och ensamhet leda till många olika typer av problem, bland annat inom utbildning och arbetsliv samt till marginalisering i samhället.

Utskottet anser det vara viktigt att invandrarungdomar erbjuds olika stödåtgärder, såsom möjlighet till socialvårdstjänster enligt behov. Även hobbyer och organisationsverksamhet kan ha en betydande roll i integrationen av ungdomarna. Uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet erbjuder vid behov stöd för integrationen.

Utslagning från samhället kan också leda till brottslighet. Förvaltningsutskottet lyfte i sitt betänkande om redogörelsen för den inre säkerheten (FvUB 19/2021 rd) i december 2021 fram sin oro över att det också i Finland har funnits tecken på framväxt av ett gatugängsfenomen. Ett särskilt oroväckande nytt fenomen är gängbildningen bland unga brottslingar som till sin bakgrund är första och andra generationens invandrare.

Största delen av barn och unga i Finland mår bra och gör sig sällan skyldiga till brott. Återfallsbrottsligheten och den allvarliga brottsligheten är koncentrerade till ett litet antal barn och unga. Polariseringen och segregationstrenden ökar oron i samhället, vilket i sin tur kan öka bland annat gängbildningen, dragningskraften hos våldsbejakande extremistrelser och hotet om terrorism. Faktorer som leder till brottslighet och låg tillit i samhället blir ännu starkare om de präglar hela bostadsområden och sociala grupper. Dessa effekter stannar inte inom bostadsområdena utan påverkar hela samhället i stor utsträckning. Utskottet anser att denna utveckling kan utgöra ett betydande hot mot den inre säkerheten, om allt fler som bor i Finland antingen till följd av utslagningsutvecklingen eller annars upplever att de inte kan delta eller integreras i lagliga samhällsaktiviteter och i stället frivilligt eller ofrivilligt blir uteslutna. Utskottet konstaterar att det kan vara ett medvetet val för vissa att lämna det lagliga samhället.

Utskottet ser det som viktigt att de ungas brottsspiral kan brytas så tidigt som möjligt. Att bryta begynnande brottsspiraler bland unga spelar en nyckelroll också när det gäller att förhindra uppkomsten av gatugäng. Till exempel inom den så kallade ankarverksamheten strävar man efter att förebygga gängbildning och våldsbejakande radikaliserings. Man måste förhindra uppkomsten av bostadsområden där risken för brottslighet och känslan av otrygghet är höga och förtroendet för myndigheterna lågt. Enligt erhållen utredning har segregationen mellan bostadsområdena i Helsingfors ökat under de senaste åren, vilket syns till exempel i att skillnaderna i inläringen mellan skolorna har ökat betydligt. Det är viktigt att polisens och andra myndigheters förebyggande verksamhet riktas särskilt till sådana områden. Ett fungerande samarbete mellan polisen, skolorna, socialväsendet, ungdomsväsendet och tredje sektorn spelar en viktig roll i detta sammanhang. Inom ankarverksamheten har de multiprofessionella åtgärderna gett goda resultat också när det gäller att bryta brottsspiralen bland unga med utländsk bakgrund. Också i det multiprofessionella

Betänkande FvUB 10/2022 rd

samarbetet är det viktigt att en myndighet har ett tydligt huvudansvar för en ung person som uppvisar symtom.

Större satsningar på vägledning och rådgivning

Enligt 7 § i den gällande lagen om främjande av integration ska invandrare ges information om sina rättigheter och skyldigheter i det finska arbetslivet och samhället samt om tjänstesystemet och de integrationsfrämjande åtgärderna. Denna basinformation ges för närvarande till alla som flyttar till Finland i samband med delgivning av beslut om uppehållstillstånd, registrering av uppehålls rätt, beviljande av uppehållskort eller registrering av uppgifterna om hemkommun och befolkningsdata. I praktiken har arbets- och näringsministeriet utarbetat guiden Välkommen till Finland, som Finlands beskickningar utomlands, Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata delar ut till personer som flyttar till Finland.

Väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel som erbjuds av olika aktörer kompletterar de tjänster som ordnas av myndigheterna. Handlednings- och rådgivningstjänsterna syftar till att stödja och påskynda integrationen genom att styra kunderna till rätt slags tjänster. Enligt redogörelsen har tillgången till och verksamhetsmodellerna för väglednings- och rådgivningstjänsterna varierat. Temporär finansiering för 2020—2022 har anvisats för att permanenta och utveckla dem. Utskottet anser det vara viktigt att man anvisar permanent finansiering för att utveckla väglednings- och rådgivningstjänsterna och för att göra dem permanenta. I utvecklingsarbetet är det skäl att utnyttja god praxis som utvecklats i samband med olika projekt.

Utskottet ser det som viktigt att de som flyttar till Finland får så heltäckande information som möjligt om det finska samhället och dess spelregler. Till exempel för dem som flyttar till Finland på grund av arbete eller studier kan det räcka med att få information via rådgivningstjänsten med låg tröskel i stället för att etableringen i samhället skulle kräva en egentlig klientrelation till integrationstjänsterna. Utskottet anser därför att det är motiverat att stärka vägledningen och rådgivningen till alla invandrare som flyttat till Finland.

Det är viktigt att förbättra kvaliteten och genomslaget genom att fastställa gemensamma kvalitetskriterier för verksamheten och genom att stärka rådgivarnas kompetens. Till exempel de som hänvisar invandrare till utbildning, exempelvis personalen vid arbets- och näringsbyråerna, har inte nödvändigtvis tillräckliga kunskaper om olika utbildningar för att kunna hänvisa de studerande till den utbildning som passar dem bäst. I åtgärderna för vägledning och rådgivning till invandrare ska hänsyn också tas till behoven av fortbildning för dem som ger vägledning och rådgivning. Likaså ska de aktörer som hänvisar invandrare till utbildning ha förmåga att upptäcka inlärningsvårigheter så att klienterna ska kunna hänvisas till det stöd de behöver.

Vägledningen och rådgivningen bör nå de olika målgrupperna bättre än för närvarande. Exempelvis utbildningen i läskunnighet inom fritt bildningsarbete når inte invandrare som varit hemma länge. Man bör informera bättre om utbildningen i läskunnighet för att nå rätt målgrupp och hänvisa personerna till utbildning. Informationen måste vara målgruppsanpassad och utnyttja olika typer av kanaler, såsom rådgivningsbyråer och organisationer. Det är viktigt att också informera dem som hör till målgruppen om andra tjänster som underlättar deltagandet i utbildningen,

Betänkande FvUB 10/2022 rd

såsom småbarnspedagogiken. Barnens deltagande i småbarnspedagogiken stöder både barnens och föräldrarnas integration och ger föräldrarna möjligheten att delta i målinriktade studier.

Fritt bildningsarbete och grundläggande utbildning för vuxna

Inom fritt bildningsarbete går det att ordna flexibla inlärningsmöjligheter vid sidan av arbetet. Vid utvärderingen av utbildningsvägarna för invandrare framhöll Nationella centret för utbildningsutvärdering 2020 att kurserna i läskunnighet inom fritt bildningsarbete och grundläggande utbildning för vuxna överlag genomförs väl med avseende på främjandet av invandrades utbildningsvägar. Utbildningsanordnarna har dock ställts inför en del utmaningar när det gäller anslagens tillräcklighet, studerandegruppernas heterogenitet och genomförandet av bedömningen på ett samordnat sätt.

Läroanstalternas roll i att stödja integrationen begränsar sig inte enbart till att lära ut läs- och skrivkunnighet, utan också till att på bred front lära ut grundläggande färdigheter, språkkunskaper och samhälls- och arbetslivskompetens. Utskottet anser att läroanstalternas roll i det fria bildningsarbetet bör stärkas i sin helhet vad gäller att främja integrationen. Utskottet hänvisar också i detta avseende till riksdagens ställningstagande där riksdagen förutsätter att regeringen ser till att det fria bildningsarbetet står för en större andel av integrationen (RSk 35/2018 rd).

Utskottet ställer sig bakom åtgärdsförslaget om utbildning inom fritt bildningsarbete, som innebär att regeringen kommer att se till att finansieringen av den integrationsfrämjande utbildning inom fritt bildningsarbete som ingår i integrationsplanen är tillräcklig i förhållande till utbildningsbehovet. Enligt uppgifter till utskottet täcker exempelvis de statliga anslagen till utbildning i läskunnighet inom fritt bildningsarbete inte de faktiska kostnaderna för medborgarinstituten med den nuvarande finansieringsmodellen.

Det finns skäl att i enlighet med en skrivning i redogörelsen utreda möjligheterna att utsträcka avgiftsfri utbildning inom fritt bildningsarbete till personer som behöver utbildning i läs- och skrivkunnighet och förstärkning av de grundläggande färdigheterna och som inte har rätt till en integrationsplan. För att utbildningsbehovet bland invandrare som överskridit integrationstiden ska kunna tillgodoses inom det fria bildningsarbetet krävs det att finansieringen säkerställs.

Ett problem med tanke på smidigheten inom den grundläggande utbildningen för vuxna invandrare är att även underkända kursprestationer för närvarande förbrukar antalet kurser per studerande som finansieras genom en statsandel. Särskilt i läskunnighetsfasen och i den inledande fasen kan de som lär sig långsammare behöva repetera kurser. Enligt åtgärdsförslaget ska det också inom den grundläggande utbildningen för vuxna vara möjligt att bekosta upprepade kurser för studerande.

Goda relationer mellan befolkningsgrupperna

Forskningen ger allt starkare stöd för att samhällets mottaglighet har betydelse för integrationen, enligt redogörelsen. Därför är det väsentligt att vid sidan av tjänster till invandrare också stärka samhällets mottaglighet. För effektiva integrationsåtgärder krävs det också att invandrarna själva är motiverade och tar ansvar. Med en politik som strävar efter goda relationer mellan befolknings-

Betänkande FvUB 10/2022 rd

grupper får människor som hör olika befolkningsgrupper möjligheter att leva tillsammans i det finska samhället och att lita på varandra oberoende av utgångsläge och bakgrund. Det integrationsfrämjande arbetet har ett nära samband med främjandet av relationerna mellan befolkningsgrupperna samt ingripandet i rasism och diskriminering. Invandrarnas egna attityder och vilja att integrera sig i det finska samhället har också betydelse med tanke på det övriga samhällets mottaglighet.

Relationerna mellan befolkningsgrupperna hör till de viktigaste faktorerna när det gäller integrationen men med tanke på frågans relevans behandlas den ganska knapphändigt i redogörelsen. Förvaltningsutskottet håller med om det som sades under utfrågningen av de sakkunniga, dvs. att inga utvecklingsåtgärder eller riktade tjänster leder till tillräckligt stor förändring i invandrarnas välfärd och sysselsättningssiffror om inte samhället och arbetslivet blir mer mottagliga för arbetstagare med invandrabakgrund och om hela samhället inte betraktar mångfald som en möjlighet. Det viktigaste är attityderna och att påverka dem. Upplevelserna av diskriminering har ett direkt samband med välbefinnandet och den psykiska hälsan, och den vägen också med möjligheterna att få jobb.

Arbets- och studieverksamhet vid förläggningar och hänvisning till kommuner

Utskottet instämmer i det som sägs i revisionsutskottets betänkande om hur integrationen fungerar (ReUB 6/2018 rd) om att varje asylsökande ska få tillräcklig information om praxis, kultur, regler och värderingar i det finska samhället redan under asylprocessen. Utskottet konstaterar att de asylsökandes rättigheter och skyldigheter bör vara i balans från det att personen söker asyl i Finland.

Utskottet anser det vara viktigt att de asylsökandes egen aktivitet stärks under vistelsen vid förläggningarna genom olika integrationsförberedande åtgärder. Genom dessa åtgärder stöds också förutsättningarna för integration, om den asylsökande senare beviljas uppehållstillstånd. Vid förläggningarna ordnas som mottagningstjänst bland annat arbets- och studieverksamhet för att främja egen aktivitet hos dem som söker internationellt skydd eller får tillfälligt skydd. Deltagande i arbets- och studieverksamhet som ordnas på förläggningens område är förpliktande för förläggningens klienter och vägran att delta i den kan leda till att mottagningspenningen till honom eller henne minskar. Det framgår inte av sakkunnigytranden i vilken utsträckning möjligheten att skära ner på mottagningspenningen har använts. Utskottet ställer sig bakom att frågan utreds.

Som studieverksamhet erbjuds studier i finska eller svenska samt samhällskunskap. Utskottet ser det som motiverat att asylsökande får information om bland annat den finska lagstiftningen, samhällsordningen och den finska kulturen och de finska sederna redan när de vistas på förläggningen. I lagstiftningsdelen av en kurs om det finska samhället som Migrationsverket utarbetat ingår också en webbkurs och ett test. Utskottet anser att man behöver utreda hur mottagningspenningen kan utvecklas i en mer sporrande riktning för att främja aktivitet och inläring. Utskottet konstaterar att studieverksamhetens kvalitet och tillgången till tjänster i fortsättningen ska ägnas särskild uppmärksamhet. Möjligheterna att bekanta sig med utbildningsutbudet och arbetsmöjligheterna i regionen samt hobbyverksamheten även utanför förläggningarna bör utvecklas. Det finns skäl att betona de asylsökandes egen aktivitet.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Hänvisandet till kommuner av personer som får uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd grundar sig för närvarande på ett avtal mellan NTM-centralen och kommunerna. De som beviljats uppehållstillstånd hänvisas i regel till kommunplatser. För närvarande flyttar dock största delen av dem som fått ett uppehållstillstånd självständigt till kommunerna. Enligt uppgift har högst 23 procent av dem som fått uppehållstillstånd årligen flyttat till kommunplatser sedan 2018. Systemet fungerar alltså inte i praktiken och det behöver utvecklas. I redogörelsen föreslås det att NTM-centralen i fortsättningen i regel ska styra kvotflyktingar och andra utsatta personer till kommunplatser. Andra ska flytta till kommunerna antingen med hjälp av förläggnings vägledning eller självständigt. Utskottet anser det vara viktigt att överföringen till kommunerna sker i nära samarbete mellan förläggnings, kommunen och NTM-centralen. Kommunerna måste få tillräckligt stora kalkylerade ersättningar för mottagande av kvotflyktingar och asylsökande som fått uppehållstillstånd.

Sakkunniga har påpekat att handläggningstiderna för ärenden som gäller registrering av utläningar vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata har dragit ut på tiden och att anteckningarna om hemkommun för asylsökande som fått uppehållstillstånd därför har fördröjts med flera månader. Detta påverkar flyttningen till kommunen och medför extra kostnader för förläggningarna samt bidrar till att fördröja inledandet av integrationsfrämjande åtgärder. Den som beviljats uppehållstillstånd kan inte heller utan anteckning om hemkommun få ett identitetskort som behövs till exempel för att öppna ett bankkonto.

Organisationernas roll och partnerskapsprogram

Utskottet välkomnar att redogörelsen mycket ingående beaktar organisationernas roll i att stödja integrationen. Med stark och kunnig frivilligverksamhet kan vi i stor utsträckning stödja integrationen av invandrare. Redogörelsen lyfter också fram ett partnerskapsprogram för integration som samordnas av arbets- och näringsministeriet. Genom att genomföra och vidareutveckla programmet är det enligt utskottet möjligt att satsa mer på den nödvändiga gemensamma planeringen av olika aktörers arbete på både riksomfattande och regional nivå, och samtidigt ta hänsyn till organisationernas arbete.

Utskottet välkomnar iakttagelserna i redogörelsen om bristerna i kompetensen på det splittrade fältet av aktörer och behovet att utveckla informationsspridningen mellan olika aktörer. Utskottet anser att det är viktigt att man i kompetensutvecklingen inom integrationsarbetet också tar tillvara organisationernas kompetens. I sitt utlåtande understryker social- och hälsovårdsutskottet betydelsen av funktionshinderorganisationernas kompetens och kunnande när det gäller integrationen av invandrare med funktionsnedsättning och utvecklingen av den.

Det är välkommet att redogörelsen å ena sidan pekar på betydelsen av organisationernas arbete och å andra sidan tar upp problemen med att anslagen till organisationerna är kortvariga och projektbaserade. Kortvarig eller osäker finansiering försvårar långsiktig planering och utveckling av den permanenta verksamheten. Det är i och för sig bra att organisationernas projektkompetens utvecklas i enlighet med redogörelsen och att målet är att förenkla projektansökningarna. De konkreta åtgärderna för att stärka långsiktig finansiering av organisationernas verksamhet är enligt utskottet ändå rätt knappa i redogörelsen.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Utveckling av uppföljningssystemet

Utskottet anser det vara viktigt att integrationsåtgärdernas genomslag och integrationens framgång kan bedömas med hjälp av uppgifter om olika delområden av integrationen som är tillräckligt täckande och som produceras tillräckligt regelbundet. Arbets- och näringsministeriets kompetenscentrum för integration av invandrare upprätthåller ett system för uppföljning av integration, vars indikatoruppgifter baserar sig på olika register- och enkätuppgifter. Kunskapsunderlaget för integrationsfrämjandet bör stärkas så att uppföljningssystemet i större utsträckning än för närvarande omfattar uppgifter om de olika myndigheternas integrationsfrämjande åtgärder.

Sammanfattning

Utskottet har ovan i flera sammanhang betonat språkkunskapernas centrala betydelse för integrationen i det finska samhället. Integrationen kan inte genomföras fullt ut utan tillräckliga språkkunskaper, och invandrarna kan inte heller tillägna sig det finska samhällets tillvägagångssätt och kultur om de inte kan finska eller svenska. Utvecklingen av språkkunskaperna bör stå i centrum för de integrationsfrämjande åtgärderna.

Språkkunskaperna och kännedomen om hur samhället fungerar är en förutsättning för integration och delaktighet i samhället oberoende av grunden för invandringen. Utskottet påpekar att brister i dessa färdigheter och kunskaper också kan märkas hos nästa generation som föds i Finland, om föräldrarna inte har tillräckliga möjligheter att stödja sina barns skolgång till exempel på grund av bristande språkkunskaper. Bristande språkkunskaper inverkar också på skolframgången för barn som flyttat till landet och därigenom på sökandet till fortsatta studier. Utskottet anser att detta är ytterst oroväckande och att man bör ingripa i utvecklingen i tillräckligt god tid för att skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper inte ska öka för mycket.

Riksdagen har tidigare förutsatt åtgärder för att omorganisera språkstudierna inom integrationsutbildningen på så sätt att undervisningskvaliteten garanteras och inlärningsresultaten förbättras så att de uppfyller målen för inlärningen och kraven på språkkunskaper i arbetslivet. Dessutom har riksdagen förutsatt att den språkutbildning som hör till integrationsplanen för invandrare som fått uppehållstillstånd ska göras mer förpliktande på så sätt att utbildningen ska inbegripa ett språkprov. Redogörelsen innehåller några av de åtgärder som nämns ovan i detta betänkande för att förbättra integrationsutbildningens kvalitet. Men åtgärderna i redogörelsen räcker inte till, menar utskottet.

Utöver språkutbildningens förpliktande karaktär måste man också se till att det finns tillräckliga incitament för att delta i språkutbildningen och annan integrationsfrämjande utbildning. Det faktum att det till exempel ordnas extra tolktjänster med offentliga medel för invandrare som vistats länge i landet trots att de har haft tillgång till språkutbildning uppmuntrar inte nödvändigtvis till att skaffa sig tillräckliga språkkunskaper.

Utskottet ser det som viktigt att följa upp inverkan på inlärningsresultaten av de tidigare förutsatta åtgärderna för att göra språkutbildningen inom integrationsutbildningen mer förpliktande. Förvaltningsutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett ställningstagande enligt vilket regeringen åläggs att följa hur integrationsutbildningens, i synnerhet språkutbildningens, genomslagskraft

Betänkande FvUB 10/2022 rd

och obligatoriet när det gäller att delta i språkkurser påverkar inlärningsresultaten samt att se till att språkstudierna utvecklas så att språkkunskaperna hos dem som flyttat till landet bättre än för närvarande motsvarar kraven på språkkunskaper i arbetslivet. (*Utskottets förslag till ställningstagande*)

Utskottet har ovan betonat invandrarnas egen aktivitet och eget ansvar för integrationen. Samtidigt finns det skäl att poängtera att invandrarnas delaktighet i samhället försvagas på grund av negativa attityderna till dem som gör det svårare att få anställning och bli delaktig i samhället. Samhällets och arbetslivets mottaglighet bör därför förbättras i allmänhet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 6/2021 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter att regeringen noggrant följer hur åtgärderna för att öka integrationsutbildningens, i synnerhet språkutbildningens, genomslagskraft och obligatoriet när det gäller att delta i språkkurser påverkar inlärningsresultaten samt ser till att språkstudierna utvecklas så att språkkunskaperna hos dem som flyttat till landet bättre än för närvarande motsvarar kraven på språkkunskaper i arbetslivet.

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Helsingfors 21.4.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
vice ordförande Mari-Leena Talvitie saml
medlem Tiina Elo gröna
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Mika Kari sd (delvis)
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Mats Löfström sv (delvis)
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Juha Pylväs cent (delvis)
medlem Mari Rantanen saf
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Kari Tolvanen saml
medlem Heikki Vestman saml
medlem Heidi Viljanen sd (delvis)
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Henri Helo.

Betänkande FvUB 10/2022 rd Reservation 1

Reservation 1

Motivering

Redogörelsen är redan i grunden felaktig

Riksdagen godkände i januari 2019 ett ställningstagande om integration som baserade sig på revisionsutskottets betänkande om hur integrationen fungerar (ReUB 6/2018 rd).

I ställningstagandet förutsatts att regeringen skulle utarbeta ett övergripande åtgärdsprogram om behovet av att se över integreringsåtgärderna och de reformer som skulle genomföras och lämna åtgärdsprogrammet till riksdagen i form av en redogörelse senast 2020. I ställningstagandet förutsattes bland annat att regeringen skulle se till att integreringen skulle snabbas upp betydligt på så sätt att integrationsperioden i regel skulle vara ett år. Verksamheten skulle effektiviseras jämfört med nuläget i alla faser så snart som invandraren har kommit till Finland. Det skulle göras mer förpliktande för invandrarna att lära sig språket och kulturen.

Riksdagen förutsatte med andra ord att regeringen skulle dra riktlinjer för att utveckla integrationsfrämjandet så att den ökande invandrarbefolkningens delaktighet i samhället kunde säkerställas och att också invandrarnas kompetens kunde utnyttjas för att svara på stora omvälvningar i samhället, såsom att befolkningen i arbetsför ålder minskar.

Sannfinländarnas utskottsgrupp konstaterar att den aktuella redogörelsen om främjande av integration i huvudsak inte motsvarar det uppdrag som regeringen ålagts i riksdagens ställningstagande. Redogörelsen ger inga konkreta förslag till förbättring i fråga om de problem som obestriddligen har upptäckts när det gäller marginaliseringen av vissa invandrargrupper och överrepresentationen av dem till exempel i fråga om arbetslöshet och brottsstatistik. Dessutom föreslås maximitiden vara två år eller längre, vilket inte ligger i linje med riksdagens vilja. Också enligt en sakkunnig som hördes i utskottet verkar tidsfristerna vara för långa med tanke på integrationen och hela systemet verkar kunna anpassas till invandrarens egen vilja.

Redogörelsen närmar sig frågan om främjande av integration på ett mycket omfattande sätt och strävar efter att svara på de problem som uppstått vid integrationen av invandrare genom att utöver främjandet av sysselsättningen behandla bland annat invandrarnas hälsa och det allmänna välbefinnandet i vardagen. Utgångspunkten för hela utredningen är felaktig när man utgår ifrån att invandringen alltid enbart är ett positivt fenomen för det mottagande samhället. Redogörelsen beaktar inte de negativa konsekvenserna och ifrågasätter inte fördelarna med invandring i tillräcklig omfattning. Allmänt taget ses invandringen som ett fenomen som samhället bara bör anpassa sig till. Sannfinländarnas utskottsgrupp betonar Finlands egen rätt att genom lagstiftning påverka migrationen till Finland. Finland måste sträva efter att invandringen kvalitativt och kvantitativt sett gagnar samhället. Bland annat när det gäller arbetskraftsinvandring har regeringen beslutat att öka antalet invandrare med tiotusentals fram till slutet av decenniet utan någon som helst bedömning av konsekvenserna för den offentliga sektorn eller den sociala sammanhållningen. År 2021 var endast 11 procent av de beviljade arbetstillstånden för personer från länder utanför EU- och

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Reservation 1

EES-området avsedda för specialsakkunniga. Det här är inte den typ av kompetensbaserad invandring som regeringen påstår sig främja.

Redogörelsen ger en bild av att integrationen i Finland skulle ha varit tämligen lyckad. Det motsvarar inte den aktuella lägesbilden i ljuset av statistiken. Bland de länder som deltog i PISA-undersökningen har Finland de största skillnaderna i inläringen mellan elever som är infödda finländare och elever med invandrarbakgrund. I värsta fall motsvarar skillnaden i färdigheterna till och med två läsår. Finland har dessutom en av OECD-ländernas största skillnader i sysselsättningsgraden mellan dem som är födda i landet och dem som är födda utomlands (i Sverige är skillnaden ännu större). Att integrationen misslyckats understryks också av att Finland har använt betydande mängder offentliga resurser för integrationen jämfört med många andra länder. Samma invandrargrupper, huvudsakligen från Afrika, Mellanöstern och Centralasien, har i årtal varit överrepresenterade i arbetslöshetssiffrorna, och utifrån forskningsrön har det inte skett någon förändring till det bättre. Det är oroväckande att till exempel ett större beroende av socialbidrag är ett generationsöverskridande fenomen bland vissa nationaliteter. Detta upphäver den optimistiska tesen att invandrare och deras avkomlingar med tiden så att säga automatiskt integreras i Finland. Denna kritiska bedömning av integrationssituationen stöds också av iakttagelser från andra västeuropeiska länder, där betydande grupper av utomeuropeiska invandrare i årtionden har levt helt utanför huvudfåran i samhället. Den rådande passiviteten i integrationspolitiken kommer oundvikligen att leda till allt större segregation och arbetslöshet bland invandrare samt ökande offentliga kostnader.

Redogörelsen tar nog hänsyn till att sysselsättningen bland invandrare är sämre än bland infödda finländare, men man har inte strävat efter att i tillräckligt stor utsträckning utreda skillnaderna mellan olika invandrargrupper, trots att man i redogörelsen betonar att individuella faktorer ska beaktas i integrationen. Utgångspunkten för integreringen bör därför vara att erkänna fakta, dvs. att det i Finland finns många invandrarsamfund som trots genomförda integrationsfrämjande åtgärder inte har integrerats i det finska samhället. De som anlänt inom ramen för den humanitära invandringen är till sin sysselsättningsgrad och de totala ekonomiska nettoeffekterna klart mer problematiska än andra invandrargrupper. Detta stöds också av redogörelsens observationer om till exempel att personer födda utanför EU-länderna sysselsätts särskilt dåligt. Också barn födda i Finland i denna ovan nämnda grupp sysselsätts dåligt. Det har mycket betydande negativa och långtgående konsekvenser för de offentliga finanserna och hela samhället på grund av Finlands befolkningsstruktur, finländarnas låga nativitet och den klart högre nativiteten bland invandrare än bland infödda finländare.

I Finland har man i över 30 år misslyckats med att i enlighet med den mångkulturella dogmen integrera stora mängder humanitära invandrare som bor här permanent. Finland behöver ett paradigmskifte från integration till repatriering. När det gäller integration av dem som tagits emot i Finland inom flyktingkvoten eller de asylsökande som fått internationellt skydd bör man utgå från att vistelsen i Finland i regel inte är permanent, utan att personerna ska återvända till sina hemländer när förföljelsen eller faran där inte längre är aktuell. Av EU-länderna har Danmark övergått till att under de integrationsfrämjande åtgärderna förbereda humanitära invandrare för att så snabbt som möjligt återvända hem. Finland bör också ta efter Danmarks regerings mål att sysselsätta invandrarna inom ett år från ankomsten till landet. När de ursprungliga konventionerna om flyktingskap ingicks betraktades flyktingskap som att man erbjöd tillfälligt skydd under den tid

Betänkande FvUB 10/2022 rd Reservation 1

som konflikten eller förföljelsen pågick. Genom att börja repatriera humanitära invandrare skulle Finland bättre än för närvarande följa det ursprungliga syftet med flyktingkonventionerna.

Men även en svag sysselsättningsgrad ger en alltför positiv bild eftersom de flesta sysselsatta för det första arbetar inom lågavlönade branscher och får inkomstöverföringar och använder offentliga tjänster i större utsträckning än vad de betalar skatt. Samtidigt är en betydande del av jobben ”invandrarjobb” som inte ens skulle existera utan invandring. Makroekonomiskt eller med tanke på samhällets helhetsintresse kan till exempel de allt större kostnaderna för tolkning inte vara en bra sak, även om tolktjänsterna erbjuder arbete åt ett stort antal invandrare. Dessutom försvårar de i allmänhet integrationen. Även här bör man ta modell av Danmarks invandringspolitik. I Danmark kan tolktjänsterna begränsas i sådana fall där personen inte deltar i undervisningen i danska eller där språkstudierna inte annars framskrider. Om tolkningen är avgiftsbelagd beror på situationen. Till exempel när det gäller sjukvårdstjänster måste klienten betala för tolkningen, om han eller hon har bott i Danmark i över tre år och inte förstår danska eller kan diskutera på danska.

I och för sig identifierar redogörelsen korrekt invandrarnas bristfälliga arbetslivsfärdigheter och ett generationsöverskridande beroende av sociala förmåner som är större än hos majoritetsbefolkningen, men redogörelsen ger inga direkta svar på varför de integrationsfrämjande åtgärderna inte har förbättrat situationen ens under årens lopp. Sannfinländarnas utskottsgrupp konstaterar att redogörelsen inte tillräckligt noggrant har identifierat problemen med integrationen. När problemen inte identifieras är det omöjligt att hitta fungerande lösningar på dem.

Arbete är den bästa integrationen

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att det för närvarande ställs för få integrationskrav på invandrare. Att sysselsättningen är svagare än bland infödda finländare förklaras med diskriminering, etniska hierarkier och könssegregering på arbetsmarknaden. Påståendet kan inte anses trovärdigt i en situation där man försöker öka arbetskraftsinvandringen till Finland på olika sätt och där det påstås att det råder brist på arbetskraft inom flera branscher. I redogörelsen talas det på flera ställen om ”experter”, men samtidigt erkänns det att exempelvis konsekvenserna av automatiseringen och digitaliseringen berör invandrare eftersom framför allt rutinemässiga arbetsuppgifter som kräver kunskaper på låg nivå eller mellannivå försvinner från arbetsmarknaden ”och i stället uppstår arbetsuppgifter som kräver kompetens på hög nivå, goda färdigheter i språk och kommunikation samt abstrakt tänkande och problemlösningsförmåga”. Redogörelsen bortser från att invandringen till Finland huvudsakligen består av lågutbildade personer, rentav analfabeter (vilket också framgår av betänkandet), vars utgångsläge för integration i Finland och för att klara sig på den finska arbetsmarknaden är svagt eller obefintligt. Vid utarbetandet av framtida riktlinjer för arbetskraftsinvandring bör man i mycket högre grad än för närvarande fästa vikt vid inom vilka branscher de berörda personerna får arbete. Det är i princip mycket problematiskt att man talar om integration också i fråga om arbetskraftsinvandring. Högutbildade yrkesmänniskor behöver knappast aktiv hjälp från den sociala sektorn när de kommer till Finland. Finland bör inte genom politiska beslut skapa en etniskt definierad arbetsmarknad till exempel inom städ- och restaurangbranschen, vilket skulle öka de nuvarande integrationsutmaningarna betydligt.

Redogörelsen betonar inte invandrarnas egna attityder och värderingar i främjandet av integrationen. Man har till exempel knappt alls tagit ställning till de incitamentsproblem som den sociala

Betänkande FvUB 10/2022 rd Reservation 1

tryggheten medför. Redogörelsen saknar fortfarande ställningstaganden och utredningar om påföljderna för invandrare som inte följer integrationsplanen eller inte lyckas nå tillräckliga språkkunskaper. Sannfinländarnas utskottsgrupp konstaterar att kravet på motprestation i fråga om förmaner som riktas till invandrare bör utredas ytterligare. Enligt vissa sakkunniga som utskottet har hört bör man betona att integrationsplanen är förpliktande och vid behov effektivt utnyttja integrationslagens möjlighet att skära ner arbetslöshetsförmånen eller utkomststödet.

Tillräckliga språkkunskaper är av största vikt såväl för de invandrare som integreras som för det mottagande samhället. Avgiftsfria tolktjänster som erbjuds för länge passiverar och minskar motivationen att studera de inhemska språken. Deltagandet i utbildningen måste vara förpliktande och inlärningsresultaten mätas. Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att en central utgångspunkt för främjandet av integrationen är att invandraren är skyldig att lära sig tillräckliga kunskaper åtminstone i det ena inhemska språket för att han eller hon ska ha förutsättningar att fungera som en del av det finska samhället.

Redogörelsen är inte konkret

Åtgärderna för främjande av integration förblir abstrakta i redogörelsen. Ansvarsfördelningen mellan olika aktörer och kvalitetskontrollen i fråga om de nya servicemodellerna förblir oklara. Det går inte heller att göra några framsteg i de integrationsfrämjande åtgärderna genom att öka rådgivningstjänsterna för invandrare. Vi anser att de föreslagna åtgärderna i fortsättningen nödvändigtvis måste vidareutvecklas till konkreta åtgärder och att ansvaret måste delas noggrannare för att nå målen i redogörelsen, som i och för sig är värda att stödjas.

Enligt sakkunnigytrandena till utskottet bör integrationsprogrammen för personer i arbetsför ålder vara klart arbetsorienterade, dvs. målet bör vara att förankra sig på arbetsmarknaden. Förhoppningen är att detta ska synas tydligare också i de åtgärder som beskrivs i redogörelsen. Språkutbildningen måste bli mer förpliktande och språkstudierna mer arbetslivsorienterade. Tolk tjänsterna kan inte hela tiden stå till förfogande för invandrarna. I värsta fall utgör de ett hinder för språkinläringen och integrationen. Redogörelsen tar inte heller ställning till konsekvenserna för invandrarna av att inte uppnå tillräckliga språkkunskaper. I redogörelsen åläggs invandrarna inget ansvar för sin egen integration, och framstegen i integrationen följs inte upp med konkreta indikatorer. Språkinläringen följs till exempel inte upp på något sätt. Det är därför svårt att se hur de föreslagna ändringarna skulle förbättra situationen för de invandrargrupper som integreras sämst.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att man i fråga om integrationen bör betona individens eget ansvar i klart större utsträckning än för närvarande. De flesta integrationsproblemen har ett uppenbart samband med att samhället har gett icke-arbetskraftsrelaterade invandrare uppfattningen att de nästan inte alls har några skyldigheter i samhället, utan bara rättigheter. Dessutom har de aktivt vägletts att söka olika former av bidrag från samhället i stället för att de skulle ha uppmanats att utbilda sig och söka jobb. Redogörelsen föreslår inte heller några ytterligare skyldigheter för invandrarna eller ens att man borde utreda frågan vidare. Orsaker till att integrationen inte lyckas söks i det finska samhället. Redogörelsen talar om ”dubbelriktad integration” och om befolkningspolitikens betydelse för invandrarernas attityder samt förmåga och vilja att delta i samhället. Den kulturella bakgrunden har bevisligen betydelse för hur man lyckas med integrationen. De

Betänkande FvUB 10/2022 rd

Reservation 1

invandrare vars gruppidentitet, till exempel i fråga om kultur, religion eller språk, är särskilt stark, integreras och sysselsätts sämre än de som inte har en lika stark gruppidentitet. Sannfinländarnas utskottsgrupp vill inte att de integrationsfrämjande åtgärderna ska inriktas på att förändra den finska livsstilen och det finska samhället. Vi anser att Finland inte ska anpassa sig till främmande kulturer utan främmande kulturer ska anpassa sig till det finska samhället och dess värderingar.

De reformer som föreslås i redogörelsen skulle också kräva nya ekonomiska satsningar. Enligt redogörelsen har den kalkylerade finansieringens andel som betalas ut på basis av främmande språk som modersmål redan tiodubblats i samband med statsandelsreformen 2015. Från och med 2015 har inslaget av personer med främmande språk som modersmål och de kalkylerade kostnaderna för detta dessutom ökat relativt sett mer än kostnaderna för de andra bestämningsfaktorerna. Det är dock värt att notera att statsandelen för kommunal basservice för närvarande i första hand riktar till att täcka driftskostnaderna för basservicen till dem som har främmande språk som modersmål och inte till särskilda integrationsfrämjande åtgärder. Sannfinländarnas utskottsgrupp påpekar att det inte alls finns någon uppföljning av de medel som används för integration, och att det inte heller har ställts upp några kvalitetsmål för dem. Utan en omfattande konsekvensbedömning är det omöjligt att få information om en förnuftig allokering av medlen. Integrationsfrämjande åtgärder bör inte vidtas för formens skull. Detta förutsätter långsiktig uppföljning av invandarnas integration och vilja att vid behov skära ned på finansieringen av ineffektiva åtgärder. Också i sakkunnigyttrandena understöddes det att det skulle skapas ett uppföljningssystem för de integrationsfrämjande åtgärderna, genom vilket information skulle samlas in och åtgärdernas effektivitet skulle rapporteras regelbundet.

Den nuvarande integrationspolitiken har gett upphov till omfattande affärsverksamhet kring invandringen som omfattar allt från tolktjänster till ordnande av olika kurser i anslutning till integration. Detta beror på att integrationsåtgärderna trots betydande satsningar med skattemedel inte har påförts något som helst resultatansvar. Också till exempel läroanstalterna har i och med den finansiering som är bunden till invandring allt oftare ett incitament att satsa på utbildning som uttryckligen riktar till invandrare. På så sätt har invandringen och ökningen av den blivit ett livsvillkor för verksamheten hos många såväl privata som offentliga aktörer. Utvecklingen kan inte anses önskvärd med tanke på det finska samhället.

Finland bör avstå från den mångkulturella integrationspolitik som förts sedan 1990-talet, där invandrarna uppmuntras att leva i Finland på samma sätt som i sina ursprungsländer. Det allmänna ska inte investera i att invandrare kan bevara sitt eget språk och sin egen kultur i Finland. I den mångkulturella integrationens namn stöder Finland de facto också uppbyggnaden av sådana värde- och regelsystem som helt strider mot de grundläggande fundamenten i det finska samhället, såsom jämställdheten mellan könen. Integrationspolitiken bör sporra invandrarna till egen aktivitet och sysselsättning. För det krävs att invandarnas framsteg på integrationsvägen övervakas betydligt noggrannare än för närvarande och att myndigheterna har tillräckliga sanktionsmekanismer till sitt förfogande för uppsåtliga försummelser. Repatriering av asylsökande som kommit till Finland inom flyktingkvoten och som fått internationellt skydd bör bli målet med integrationspolitiken i stället för att förbereda dem för en permanent etablering i Finland. Totalreformen av lagen om främjande av integration bör under nästa valperiod väljas till ett av statsrådets spetsprojekt. Dessutom måste rätten till permanent uppehållstillstånd och rätten till familjeåterförening kopplas till att invandraren lär sig språket, hittar arbete och inte begår brott. Nuvarande praxis, där

Betänkande FvUB 10/2022 rd
Reservation 1

en person som kommer till Finland permanent kan bosätta sig i landet med familjen och passivt ta ut sociala bidrag, kan inte fortsätta.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter att statsrådet lämnar en ny redogörelse i ärendet där man beaktar de aspekter som lyfts fram i motiveringen till reservation 1.

Helsingfors 21.4.2022

Riikka Purra saf
Mauri Peltokangas saf
Mari Rantanen saf

Betänkande FvUB 10/2022 rd Reservation 2

Reservation 2

Motivering

Riksdagen förutsatte i sitt ställningstagande (RSk 35/2018 rd) som baserade sig på revisionsutskottets betänkande om hur integrationen fungerar (ReUB 6/2018 rd), som godkändes i januari 2019, att regeringen skulle upprätta ett övergripande åtgärdsprogram om behovet att se över de integrationsfrämjande åtgärderna och de reformer som ska genomföras samt lämna åtgärdsprogrammet till riksdagen i form av en redogörelse. Redogörelsen är mycket viktig och nödvändig. Vi instämmer också i förvaltningsutskottets betänkande med reservationerna nedan.

I revisionsutskottets betänkande betonades individens eget ansvar och egna skyldigheter när det gäller integrationen. Vi är besvikna över att statsrådets redogörelse om reformbehoven inom integrationsfrämjandet till denna del inte motsvarar andan i revisionsutskottets betänkande. Ansvars- och kravperspektivet får inte heller tillräcklig tyngd i förvaltningsutskottets betänkande.

Samlingspartiet anser att språkinläring vid sidan av arbete är den viktigaste nyckeln till integration i det finska samhället. Enligt utredning till utskottet kan rätten till långvariga tolktjänster i sin nuvarande omfattning bli problematisk till denna del. Vi anser att rätten till långvarig tolkningstjänst bör begränsas och att kravet på språkkunskaper bör vara en förutsättning för ett permanent uppehållstillstånd. Till denna del föreslår vi ett tillägg till betänkandets motiveringsdel och att riksdagen godkänner ett ställningstagande.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen kompletterar slutet av det tredje sista stycket i betänkande FvUB 10/2022 rd med följande motiveringstext:

”Utskottet anser att rätten till långvarig tolkningstjänst ska begränsas och att krav på språkkunskaper ska bli ett villkor för permanent uppehållstillstånd.”

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter

att regeringen noggrant följer hur åtgärderna för att öka integrationsutbildningens, i synnerhet språkutbildningens, genomslagskraft och obligatoriet när det gäller att delta i språkkurser påverkar inlärningsresultaten samt ser till att språkstudierna utvecklas så att språkkunskaperna hos dem som flyttat till landet bättre än för närvarande motsvarar kraven på språkkunskaper i arbetslivet, och

Betänkande FvUB 10/2022 rd
Reservation 2

att statsrådet utan dröjsmål vidtar behövliga åtgärder för att begränsa rätten till långvarig tolkningstjänst och införa krav på språkkunskaper som villkor för permanent uppehållstillstånd.

Helsingfors 21.4.2022

Mari-Leena Talvitie saml
Kari Tolvanen saml
Heikki Vestman saml
Ben Zyskowicz saml